

Սույն գիրքը թվայնացվել է Գրքասեր ՀԿ-ում՝ հայերենով գրականության պահպանման, հանրայնացման և ժամանակակից թվային միջավայրում հասանելի դարձնելու նպատակով:

Կազմակերպության նախաձեռնությունը միտված է հայերեն գրքերի և տեքստերի տարածմանը, ընթերցանության խթանմանը և մշակութային ոչ նյութական ժառանգության պահպանությանը՝ ապահովելով դրանց հասանելիությունը հնարավորինս լայն շրջանակների համար:

Մենք հավատում ենք, որ թվայնացումը ոչ միայն պահպանման միջոց է, այլև գիտելիքի, գրականության և մշակույթի շարունակական փոխանցման կարևոր ուղի:

Գրքասեր ՀԿ-ն գրքերը ծայնագրում և թվայնացնում է բացառապես Ձեր նվիրատվությունների շնորհիվ: Կազմակերպությանը կարող եք օժանդակել հետևյալ հղումով՝

<https://grqaser.org/hy/donate>

Ստուգված
Ռուս գրականություն, Արձակ, Պատմվածք
13+
Թարգմանիչ՝ Աշոտ Փալանջյան

Անտոն Զեխով Ալբիոնի դուստրը¹

Կալվածատեր Գրյաբովի տանը մոտեցավ մի հիանալի կառք՝ կառուցուկե դողերով, հաստ կառապանով ու թավշյա նստատեղով: Կառքից դուրս ցատկեց ազնվականության գավառային պարագլուխ Ֆեոդոր Անդրեյիչ Օտցովը: Նախասենյակում նրան դիմավորեց քնաթաթախ ծառան:

— Պարոնները տա՞նն են:

— Ոչ: Տիրուհին երեխաների հետ հյուր է գնացել, իսկ պարոնը օրիորդ-դաստիարակչուհու հետ ծուկ է որսում: Առավոտից սկսած:

Օտցովը կանգ առավ, մի պահ խորհեց ու գնաց դեպի գետը՝ Գրյաբովին գտնելու: Գտավ նրան տնից երկու վերստ հեռու, գետին մոտենալուց հետո: Ժայռոտ ափից ներքև նայելով ու տեսնելով Գրյաբովին, Օտցովը փոթկացրեց... Գրյաբովը՝ մի խոշոր, հաստ մարդ, շատ մեծ գլխով, նստել էր ավազի վրա, ոտքերը ծալապատիկ, և ծուկ էր որսում: Գլխարկը

¹ Ալբիոն — Անգլիայի հին անունն է:

ծոծրակին էր թեքվել, օձիքը ծռվել մի կողմ: Նրա կողքին կանգնած էր բարձրահասակ, բարակիրան անգլուհին՝ խեցգետնի դուրս պրծած աչքերով ու թռչնային մեծ քթով, որն ավելի շատ նման էր կարթի, քան քթի: Անգլուհին հագել էր մարմաշեն սպիտակ և շատ թափանցիկ շրջագգեստ, որի միջով երևում էին նրա նիհար, դեղնած ուսերը: Ոսկե գոտուց կախ էր տրված ոսկե փոքրիկ ժամացույցը: Կինը նույնպես ծուկ էր որսում: Երկուսի շուրջն էլ տիրում էր մեռելային լռություն: Երկուսն էլ անշարժ էին ինչպես այն գետը, որի վրա լողում էին նրանց կարթերի լողակները:

— Ծով ցանկություն, բայց դժբախտ կացություն,— ծիծաղեց Օտցովը:— Բարև, Իվան Կուզմիչ:

— Ա՛... այդ դո՞ւ ես,— հարցրեց Գրյաբովը, առանց հայացքը ջրից կտրելու:— Եկա՞ր:

— Ինչպես տեսնում ես... Դու դարձյա՞լ քո այդ անմիտ գործով ես զբաղված: Ձեռք չե՞ս քաշում:

— Ի՛նչ ձեռք քաշել... Ամբողջ օրը որսում եմ, առավոտից... Այսօր մի տեսակ անհաջող է որսը: Ոչ մի բան չենք որսացել թե՛ ես և թե՛ այս խրտվիլակը: Նստել ենք, նստել ու գոնե մի անիծված բան բռնեինք: Թեկուզ կաշվիցդ դուրս եկ:

— Իսկ դու լավ կլինի, որ թքես այդ բոլորի վրա: Գնանք օդի խմելու:

— Սպասիր... Գուցե մի բան բռնենք: Երեկոյան կողմ ձկներն ավելի լավ են կծում խայծը... Առավոտվանից նստած եմ այստեղ, հոգիս: Այնքան ծանձրալի է, որ ասել անգամ չեմ կարող: Ո՞ր սատանան դրդեց ինձ տարվել այս որսով: Գիտեմ, որ հիմար բան է, բայց նստած եմ: Նստել եմ, ինչպես մի անախտան մարդ, ինչպես տաժանակրության մատնված և հիմարի նման ջրին եմ նայում: Ժամանակն է, որ գնամ ինձվորների մոտ, իսկ ես ծուկ եմ որսում: Երեկ Խապոնևում սրբազանը պատարագ էր մատուցում, իսկ ես չգնացի, մնացի գետափին այս չորացած տառեխի... այս վիուկի հետ...

— Դու... հո չե՞ս գժվել,— ասաց Օտցովը, ամաչկոտ հայացք գցելով անգլուհու վրա:— Կնոջ ներկայությամբ հայիոյանքներ ես ասում... այն էլ նրա հասցեին...

— Թող գրողի ծոցը գնա: Միևնույն է՝ ռուսերեն ոչ մի բառ չի հասկանում: Դու նրան թեկուզ գովաբանիր կամ պախարակիր՝ նրա համար միևնույն է: Դու նրա քթին նայիր: Միայն նրա քթի տեսքից ուշաթափվել կարելի է: Օրերով նստում ենք միասին ու ոչ մի բառ: Խրտվիլակի նման մնում է տնկված ու աչքերը ջրին է չռում:

Անգլուհին հորանջեց, փոխեց խայծն ու նորից կարթը նետեց:

— Շատ եմ զարմանում, սիրելիս,— շարունակեց Գրյաբովը:— Տասը տարի է, որ այս տխմարն ապրում է Ռուսաստանում, բայց գոնե ռուսերեն մի բառ սովորեր... Մեր ամենաքոսոտ արիստոկրատը, գնալով նրանց երկիրը, իսկույն սովորում է նրանց լեզվով բլբլացնել, իսկ նրանք... սատանան գիտի, թե ինչ մարդիկ են: Դու քթին նայիր: Ապա մի նայիր քթին:

— Դե լավ, վերջ տուր... Անհարմար է... Ի՞նչ ես ուզում՝ խեղճ կնոջից:

— Նա կին չէ, այլ, օրիորդ... Ողորմելին, հավանաբար, փեսացու է երագում: Վրայից մի տեսակ մզլահոտ է գալիս... Ատում եմ նրան, սիրելիս: Սառնասրտությամբ չեմ կարող նայել վրան: Հենց որ ինձ է նայում իր եզան աչքերով, ես ամբողջովին կծկվում եմ, կարծես թե արմունկով ճաղին եմ դիպել: Նույնպես սիրում է ձուկ որսալ: Նայիր՝ սրբագործելով է որսում: Ամեն բանի վրա արհամարհանքով է նայում... Կանգնել է անզգամն ու գիտակցում է, որ ինքը մարդ է և, որ ուրեմն, բնության տերը: Իսկ գիտես, թե անունն ինչ է՝ Ուիլկա Չալզովսա Թֆայս: Թո՛ւհ... դժվար է նույնիսկ արտասանելը:

Անգլուհին, լսելով իր անունը, դանդաղորեն իր քիթն ուղղեց Գրյաբովի կողմն ու նրան ոտքից գլուխ չափեց արհամարհական հայացքով: Գրյաբովից նա իր հայացքն ուղղեց Օտցովի վրա ու ողողեց նրան ատելությամբ: Եվ այդ բոլորը՝ լուռ, հանդիսավոր ու դանդաղորեն:

— Տեսա՞ր,— հարցրեց Գրյաբովը քրքջալով:— Այսինքն թե՛ կերե՛ք: Ա՛յ դու խրտվիլակ: Այս չորացած տառեխին երեխաներիս պատճառով եմ միայն պահում: Եթե երեխաներս չլինեին՝ ես սրան տասը վերստի վրա իմ կալվածքին մոտիկ չէի թողնի... Քիթը կարծես թե բազեի կտուց է... Իսկ մե՛ջքը: Այս խրտվիլակը մեխի է նման: Քիչ է մնում, որ մարդ վերցնի ու խրի գետնի մեջ: Սպասիր... Կարծես թե խայծը թրթռում է...

Գրյաբովը ոտքի ցատկեց ու կարթի կոթը բարձրացրեց: Թելը ձգվեց... Գրյաբովը մեկ անգամ էլ քաշեց, բայց կարթը դուրս չեկավ:

— Բանի է կպել,— ասաց նա ու դեմքը խորշումեց: — Հավանաբար, քարից... Սատանա՛ն տանի...

Գրյաբովի դեմքին երևաց տանջանքի արտահայտություն: Հառաչելով, անհանգիստ շարժումներ անելով ու անեծքներ փնթփնթալով, նա սկսեց ձգել կարթաթելը: Ձգելն ապարդյուն էր: Գրյաբովը գունատվեց:

— Ափսո՛ս: Պետք է ջուրը մտնել:

— Վե՛րջ տուր:

— Չի կարելի... Երեկոյան կողմ հաջող որս է լինում... Ա՛յ քեզ գլխացավանք, տե՛ր աստված: Ստիպված եմ ջուրը մտնել: Ստիպված եմ: Թե իմանաս՝ ինչպես չեմ ուզում հանվել: Պետք է անգլուհուն խռիկ

տալ... Նրա ներկայությամբ հանվելն անհարմար է: Ինչ էլ որ լինի՝
այնուամենայնիվ կին է:

Գրյաբովը հանեց գլխարկն ու քանդեց օծիքը:

— Միսս... Է-Է-Է,— դիմեց նա անգլուհուն: — Միսս Թֆայս: Ժե վու պրի...
Դե, ո՞նց նրան ասեմ: Դե, ո՞նց քեզ ասեմ, որ հասկանաս: Լսեցե՛ք... այն
կողմը: Գնացեք այն կողմը: Լսո՞ւմ ես:

Միսս Թֆայսը Գրյաբովին ողողեց արհամարհական հայացքով և
քթային մի ձայն արձակեց:

— Ի՞նչ: Չե՞ք հասկանում: Քեզ ասում եմ՝ գնա այստեղից: Ես պիտի
հանվեմ, անիծված կին: Այն կողմը գնա: Այն կողմը:

Գրյաբովը քաշեց միսսի թևից, ցույց տվեց թփուտներն ու պագեց՝
այսինքն թե գնա թփուտների մեջ ու թաքնվիր այնտեղ: Անգլուհին,
ուժգնորեն շարժելով հոնքերը, արագորեն արտասանեց անգլիական մի
երկար նախադասություն: Կալվածատերերը փոթկացրին:

— Առաջին անգամ եմ սրա ձայնը լսում... Խոսք չկա՝ քաղցրաձայն է: Բան
չի հասկանում: Ի՞նչ կերպ վարվեմ հետը:

— Ձե՛ռ քաշիր: Գնանք օղի խմենք:

— Չի կարելի, այժմ ծուկ լավ է բռնվելու... Երեկո է... Բայց ի՞նչ կարող ես
անել: Ա՛յ քեզ խաթաբալա: Ստիպված եմ սրա աչքի առաջ հանվել...

Գրյաբովը վրայից հանեց սերթուկն ու ժիլետը և նստեց ավազին, որ
սապոգները հանի:

— Լսիր, Իվան Կուզմիչ,— ասաց պարագլուխը, հագիվ զսպելով ծիծաղը,
— դա արդեն, բարեկամս, ծաղր ու ծանակ է:

— Նրան ոչ ոք չի խնդրում չհասկանալ: Սա խրատ կլինի
օտարերկրացիներին:

Գրյաբովը հանեց սապոգները, շալվարը, հագից վայր նետեց
սպիտակեղենն ու մնաց բոլորովին մերկ: Օտցովը, ծիծաղից թուլացած
բռնեց փորը: Նա կարմրեց և՛ ծիծաղից, և՛ ամաչելուց: Անգլուհին
շարժեց հոնքերն ու աչքերը թարթեց... Նրա դեղին դեմքի վրա նշմարվեց
գոռոզ, արհամարհական ժպիտ:

— Պետք է մարմինը հովացնել,— ասաց Գրյաբովը, ձեռքերը
շրմփացնելով ազդրերին: — Ասա խնդրեմ, Ֆեոդոր Անդրեիչ, այդ ինչի՞ց
է, որ ամեն ամառ կրծքիս դուրս է տալիս:

— Այ մարդ, շուտ մտիր ջուրը կամ մի որևէ բանով ծածկվիր: Անասո՛ւն:

— Գոնե որևէ կերպ ճնշվեր անիծվածը,— ասաց Գրյաբովը, մտնելով
ջուրն ու երեսը խաչակնքելով: — Բռռ... ջուրը սառն է... Տես թե ո՞նց է

հոնքերը շարժում: Չի՛ հեռանում... Ամբոխից բարձր է կանգնած: Հե՛-հե՛-
հե՛: Մեզ մարդու տեղ էլ չի դնում:

Մինչև ծնկները մտնելով ջրի մեջ ու ձգվելով իր ամբողջ մեծ հասակով
մեկ, նա աչքով արեց ու ասաց.

— Սա, սիրելիս, նրա Անգլիան չէ:

Միսս Թֆայսը սառնասրտությամբ փոխեց խայծը, հորանջեց ու կարթը
նետեց ջուրը: Օտցովը շուռ տվեց դեմքը մյուս կողմը: Գրյաբովը քարի
տակից հանեց խայծը, սուզվեց ու փնջալով դուրս եկավ ջրից: Երկու
րոպե անց նա արդեն նստած էր ավազի վրա ու նորից ծուկ էր որսում:

1883